

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitási” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középczta, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

a

K. KÖZLÖNY

ápril-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.
Félévre . . . 6 „
Évfolyamra . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középczcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

A kir. főkörmányszék áthelyezése.

(S.) A „Herm. Zeitung” ismét sürgeti a k. főkörmányszék átköltöztetését Nagy-Szebenbe.

Sem idők sem kedvünk azon különben is eléggé ismeretes indokok ellenében polemizálni, melyek a nevezett lapot e tárgyban vezérlik; páratlan önbizalommal közrebocsátott újabb ráfogásai által azonban mégis felhívva érezzük magunkat egy-két észrevételre.

„A magyar lapok — mond a „H. Z.” — ez áttétel ellen nem tudtak egyebet felhozni, mint az áthelyezési költségeket; de ha fontolóra vétetik, hogy a körmányszék nagyobb része már Szebenben van, kitűnik: hogy ennek visszaköltöztetése sokkal többbe kerülne, mint a még Kolozsvárról levő maradék Szebenbe leendő áthelyezése.”

A „H. Z.” kétségkívül azon hitben veti oda ily merészen ez állítást, hogy az ő szavára minden utángondolás és számítás nélkül azonnal elhiendi mindenki, hogy a dolog valósággal úgy van.

Engedje meg a „H. Z.”, hogy mi az ellenkezőt állíthassuk, és, hogy az igazság annál inkább kitűnjék, részletesen bizonyíthassuk.

Szebenben van: a kir. körmányszéki elnök 6 nmlga; a két alelnök; 9 tanácsos; 10 titkár; 3 fogalmazó; 6 fogalmazó-gyakornok; 1 levél-kiadó hivatali segéd; 10 írnok és 2 szolgál; összesen: 44 egyén.

Kolozsvárról van: 2 tanácsos; 1 főorvos; 4 titkár; 5 fogalmazó; 8 fogalmazó-gyakornok; a levéltári igazgató; a l. t. aligazgató; 4 lajstromzó; a kiadóhivatal igazgatója és segéde; az írtató hiv. igazgatója, aligazgatója és segéde; 34 írnok; a szegények ügyvéde; a tartományi főszámvevő; az alszámvevő; 4 számvevőségi tanácsos; 8 számtiszt; 7 számjegyző; 3 járulnok; 5 díj-nok és 17 szolgál; összesen: 112 egyén.

Még van itt is ott is néhány ideiglenes szolgálatra berendelt rendelkezés alatti hivatalnok, de ezek nem számíthatnak a személyzethez.

A mint látható, e szerint minden segédhivatal, teljes személyzettel Kolozsvárról van. Itt van a nagy terjedelmű országos levéltár, a segédhivatalok külön levéltárai, a butorok, kellekek, szóval: az összes felszerelés.

Ezek után, azt hisszük, nem mondandja többé a „H. Z.”, hogy a kir. körmányszék nagyobb része már Szebenben van.

Sőt ugyanezek folytán merjük állítani azt is: hogy az itteni személyzet s a levéltárnak valamint egyéb szükséges kellekeknek átszállítása N.-Szebenbe — nagytárgy — bizonyosan kerülne, mint a Szebenbe levőknek hazaterelése. Emlékezzünk csak vissza, hogy 1864-ben a felosztott cs. kir. helytartóság kellekeinek s levéltárának áttétele Kolozsvárra, bárha azok csak 12 rövid év gyűjtései valának, 40,000 ft-ba került. Mibe kerülne most ez áthurokolás, midőn a több század folytán óriásivá növekedett egész orsz. levéltár átszállítása forog fenn; midőn az innen oda átszállítandó tisztviselőknek mindenféle szabályszerű kártérítések kiadandók lennének, melyek középszámításban 18—20,000 ft-ra tehetők; — míg ha amazok haza rendeltetnek, mindezekről szó sem lehet, sőt az általok odaát két év óta élvezett féléves díjajukat, melyek évenként kb. 48—50,000 ft-ra mennek, meg lehetne szüntetni.

Ide járul még az is, hogy itt nagy ki-terjedésű kész ország-ház van, mit — zárjel közt szólva — a jezsuiták építettek, kikről

tudjuk, hogy nem állítottak kártaházakat; míg Szebenben drága szállásbért kellene fizetni, miután ott ily középület nem létezik; desőt még olyan sincs, mely a körmányszék egy-maga befogadni képes volna. Annak jelenleg ottlevő kisebb része is más-más utcában, sőt városrészben, egymástól távol eső mindössze hat helyiségben van beszállásolva; ezek közül csak maga az elnöki iroda is három külön helyen van egymástól elszakítva u. m. a b. Bruckenthal piaci házában, az ugynevezett kék tanácskúrában, s a római császári — ezimét viselő vendéglőben. — a kir. körmányszék többi részei pedig: a József-külvárosban, a nagy piacban, a mézárós-utcában, s részben szintén a nevezett szállodában működnek; — míg az itteni ország-ház mindig képes volt és most is képes az összes guberniumot minden segédhivatalaival együtt elegendő dolgozó és tanácskozó szobákkal ellátni, sőt ebben van elhelyezve a Kolozsvár-kerületi urbéri igazoló bizottmány is; mi több, három bérbe adott több-kevesebb szobából álló magán lakosztály is létezik, mely egészen új épület szükség esetében bármi hivatalos célra használható.

És így, hogyha a körmányszék egészen áttelepítették Szebenbe, még tíz helyiséget kellene ott kibérelni, s egyszersmind omnibus-okról, futárokról, sőt táviradról is gondoskodni, hogy a közlekedés a különböző osztályok közt fentartathassék, a mi, azt hisszük, nem nagy előnyére lenne a közszolgáltatásnak.

A „H. Z.” maga elismeri, hogy egy új kormányépület építéséről szó sem lehet, miután nincs meg az arra megkívánt költség, és ebben tökéletes igazsága van; de az már nem áll: hogy az itteni ország-ház „ruina.” Ez épület egyike a legerősebbeknek, s a mi rajta igazítandó volt és még lenne, azt részben a 88 évig (1777 óta) elmulasztott reparatio, főleg pedig az okozta: mert a Bach-időben az egyik szárny egész középső részét, a másiknak alsó részét börtönöknek használták, s különösen a boltzatokat, padlatokat, ablakokat stb. lelketlenül rongálták; de a rombolások nagyrésztben kiigazították, s a mi még hátra van: az nagyobbára csak a földszinti külső vakolat kiigazítására szorítkozik; a mit szintén egy ölnyi magas állással könnyen végre lehet hajtani.

Az sem áll, mintha az emlegetett kormányokat azért kellett volna a főépületből lehordani, mert az összeomlással fenyegetne, ilyesmit csak a „H. Z.” tendenciosus szemügyre lát; hanem le kellett hordani azért: mert az előbb maga helyén, alant tartott, s ahhoz értő által máshelyütt nem is tarthatott hatszáz mászányi elavult adótábla s más kimustrált irománytömeg a Bach-időben ez épület második emeletének folyosójára hordatott fel, s ha tovább is ott marad, a boltzatot széthomlathatna volna, s bizonyára széthomlathatna annak fele bármely szebeni épületét is, sőt tizedrésze is széthomlathatna azon légvárakat, miket a „H. Z.” politikai sumbulusmusában építget.

Hogy minden meglevő épület koronként igazítást kíván és így fentartási költségeket igényel, az tagadhatlan; de e szabály alól azt hisszük, a szebeni épületek sem képeznek kivételt, s azért mert itt-ott egy kis vakolat, vagy 2—3 lányi nádlás a stockaturából lehull, azért az illető épület még nem romhalom.

Az elősoroltakból bizonyos tehát, hogy az itteni ország-ház 2—300 ft évi költség-gel nemzedékeken keresztül folytonos jó karban lehet tartani, míg Szebenben a körmányszék számára kibérelendő több rendbeli helyiségekért 9—10,000 ft évi házbért kellene fizetni; sőt meg vagyunk győződve: hogy három évi szebeni szállásbérrel az ország-háznak meg a jezsuiták által megkezdett, de be nem fejezett farkasutca-felől szárnyát is ki lehetne építeni.

De még azon föltevése sem áll a „H. Ztg.”-nak, hogy ha a körmányszéket áttétele Szebenbe, az itteni ország-ház még sem maradna üresen; mert ez esetben nincs mit beszállásolni e magán lakoknak nem alkalmas középületbe. Az itteni ker. pénzügy-igazgatóság szállásbéli szerződése még négy évig tart; az itt székelő bányász-igazgatóság pedig hír szerint fel fog oszlattatni, mi ha

nem is történnék, s ha ez utóbbinak is még több évre szóló lakbérleti szerződését szintén föl lehetne bontani, ez által az ország-háznak még csak egy része töltetné be, s az összesen megtakarítandó 3,200 forinttal még nem volna fedezve a körmányszék részére N.-Szebenben kifogadandó szállásokért fizetendő háromszor akkora évi házbér összege.

Ha a szebeni tartományi gyűlés szavazata következtében Bécsbe átteendő legf. törvényszék oda csakugyan felvitetné, a mi — mint látszik — még sem áll épp oly közel kilátásban, a mint azt némelyek remélték, akkor a nevezett ország-ház több szobára menő azon része, melyet a törvénykezési osztály elnöke, tanácsosai, titkárai és többi személyzete használt, az illető tanácskozási terem, stb. ugys üresen maradnának.

Egyfelől tehát u. m. a körmányszék áttelepítése esetében Szebenbe 40,000 ft átszállítási költség, 20,000 forint kártérítés, és 10,000 ft évi szállásbér, összesen tehát 70,000 ft tetemes kiadás; míg másfelől, ha t. i. a körmányszék a maga helyére Kolozsvárra visszahozatik 50,000 forintnyi napidíjak megtakarítása és csupán 2—300 ft évi épületfentartási költségezés.

Nemde szembevetendő a különbség?

Mindezeknél meglepőbb azonban, azon mondhatni fináncziális cynismus, melylyel a „H. Ztg.” e kérdés pénzügyi oldalát tekint, szerinte a pénz semmi. Mi ellenkező véleményen vagyunk; szerintünk a pénz e tekintetben, s a jelen szükség közepett több mint valaha! Mi azt hisszük, hogy az állami közpénztár, mely mindnyájunk áldozataiból alakul, nincs abban a helyzetben; de nincs is arra hivatva: hogy magát a „H. Ztg.” magán kedvtelése végett a körmányszék ideig tartó átköltöztetésével okozandó, mindenestre felesleges s teljes mértékben igazolatlan költségekbe merítse.

Sőt ellenkezőleg, helyesebbnek tartjuk egy közelebbi felsőbb rendelethez is tartalmazott azon felfogást, melynek folytán az ország-háznak 1848 előtt indítványozott s közelebb ismét megpendített bővítése, sőt még némely alsóbb rendű igazítás (u. m. a vakolat kifoltozása) is, a fenforogó közigazgatási rendezés kérdéseinek eldöntéseig felfüggesztett. E rendelettel mindenestre összhangzatban volna, ha a körmányszék oda leendő áttelepítése is a szönyegen levő alkotmányi differenciák teljes s végleges megoldásáig abban hagynánk.

A mi mármint a „H. Ztg.” által emlegetett „benső” okokat illeti, mikre a sürgetett áthelyezés támogatása végett untalan czélozgat, legyen elég fölkeríteni a nevezett lapot: üsse föl N.-Szeben városa történetét; ott meg van írva: hogy midőn II. József 1773-ban, még mint corregens anyja életében, Erdélyt beutazván N.-Szeben is meglátogatta, a szebeniek a neki felállított diadalívre ezt írták: „Metropolis germanorum transylvaniensis”; de József azt azonnal letöröltetni, és mással fölseréltetni parancsolta; mintha akkor már sejtette volna: hogy később maga fogja visszavonni azon rendeleit, melyekkel a magyar alkotmányt félre tette volt. A francia példabeszéd szerint evés közben jöven meg a „H. Ztg.” étvágya, most már a birodalom egész keleti felének kíván fővárost alapítani a Cibin mellett; de bizonyos a „H. Ztg.” hogy e bővített felirat állandóan megmaradand az általa már felállított diadalívról!

Még egyszer az inség ügyről.

I.

(K. P. M.) A szebeni lapok Szebenben legközelebből azt a vitécet csinálták, hogy mi magyarak kétségbe esett arccal kiabáljuk, hogy ilyen, meg amilyen inség van Erdélyben, adakozásra hívjuk fel a nemzetet innen, és tul a Királyhágón, hangversenyeket, bálakat rendezünk, s midőn aztán a begyűlt pénzzel megindulunk keresni az inségeket, arra ébredünk fel, hogy nem találjuk őket sehol az országban.

És ezen a mulatságos történeten olyan jókat nevetnek most Szebenben, csaknem szájról szájra jár, hogy a magyarak felültették magok magokat!

Ha jól vagyunk értesülve megtörtént az is, hogy a Szebenbe küldött segélypénzek egy részét elküldötték onnét olyan falvakba, hol arra csak-

ugyan nem volt szükség, mert jó termés volt ott, a törökbuza nem romlott meg, de meg a nép sincs túlságosan elszegényedve. Ebből aztán persze az következett, hogy a kérdéses helységek azt mondták: köszönik szépen a nagylelkű küldőknek a pénzt, de ők inséget nem szenvednek; ha azonban már elküldötték azt a néhány forintot, nehogy a visszaküldéssel megtalálják sérteni a küldőket, hát az egyik faluban megfedettek egy templomot, a másik helység előjárósága pedig igen üdvösen vélte elhelyezni a küldött pénzt, midőn a falunak egy bikát vásárolt vele.

És ez a két eset ismét nagy bizonyossággal szolgálta ama lapok előtt arra, hogy Erdélyben csakugyan nincsenek inségesek. „Mit lámentálnak hát a magyarok folyvást? bolondítják a világot? — vagy plane demonstratio a kormányval szemben, hogy ki lehessen mutatni, miszerint az adót nem lehet fizetni, mert inség nyomja az országot?”

E gyanúsításokat ez idők szerint nagyon sokat lehetett hallani, sőt ezeknél még sokkal vastagabbat is, melyet ha nem említettünk itt fel, csupán kíméletből teszünk.

Ha némelyek az ország szerencsésebb vidékein inséget nem látnak, azt mi nagyon természetesen találjuk, de midőn szemet akarunk hunyni hazánk azon vidékein is, hol a végnomor odáig kényszeríté a szegény földnépét, hogy eladja igavonó marháját, csupán azért, mert be nem fizetett adója miatt a nyakán a katona, megromlott kevés gabonája helyett is mást kell vegyen a tavaszi szántásra, — mondom, ha ezt sem akarják látni, ezen aztán már csodálkozni is lehet.

Bizton merjük állítani, hogy Erdély legnagyobb részében — kivéve a szászföldet — ma fél annyi igavonó marha sincs, mint akkor volt, midőn a föld népének ur dolgára is kellett menni vele, sőt sok helyt harmad, alig negyede van már meg. Akár hány példát tudunk felmutatni, hogy olyan oláh és magyar község, mely 47-ben 1,000—1,200 szép igavonót birt felmutatni, ma már ugyan ott gyertyával sem lehet többet kapni 3—400-nál, s ezen megdöbbentő arányban fogy a létszám mindenütt, sőt mi még legborzasztóbb képe a végszükségnek, akár hány földműves jutott már odáig, hogy a bekeverkezett tavaszi szántást igavonó hiányában kapával végezte el.

Erdély egyes részeiben tehát valósággal inség van, még pedig akkora, a minő 1817-től fogva nem volt, hogy az éhhalált nem érték még meg, az igaz, de az is igaz, hogy sok helyt, ha az adakozások meg nem indulnak, sokkal közelebb állana Erdély egy része hozzá, mint Szebenbe gondolják.

Az inséget maga a kormány is elismeri, és hálá intézkedésének, hogy tetemes magnak való gabona bevásárlását rendelte el, különben a baj még érezhetőbb lenne.

Régi szerencsétlensége Erdélynek, hogy ha csak egy kicsit bővebb termése van a szokottnál, a gazda, de legkivált a földnépe a legmészebb olcsó árban kénytelen elvesztegetni gabonáját; kénytelen, mert a napról napra hanyatlóbb szarvasmarha tüzet miatt a fölösleg marháját nem veszi meg a kereskedő a pesti és bécsi piacok számára, mint eddig, csak néhány évvel ezelőtt még (1853—8-ig) 15—20,000 darab tiszta erdélyi hizott ökör és tehén ment keresztül a Királyhágón, míg ma már alig 2—3,000, s még e csekély szám is apadásnak néz elébe, mert a kereskedő kénytelen visszavonulni a napról napra bálalanabbá váló tüzeltől, s tőkeít másfelé helyezi el, ha ugyan el nem veszti az utóbbi válságos két három év alatt.

A rendes termő év nem hagy soha anyai fölösleget maga után, hogy egy következő rossz termést fedezzen, mert az olcsó ár gabonafölösleg egy év alatt vagy a szeszgyárakba dolgozódik fel, vagy kimegy tőlünk tüzér-kezeket át. Igaz ugyan, hogy az urasági magtárak nem mindenütt fogynak ki, de mire ezek tartalma piacra kerülne, addig a földnépe úgy kifogy pénzből, hogy a még mindég mesés olcsó gabonát sem bírja megvenni, s csaknem éhen veszi el helyenként az 50—60 krajczáros rozs és törökbuza mellett, s magnak való gabonát nem bír szerezni, vagy ha igen, olyan kamat mellett, mely a határ időre a tőkével versenyez s nem ritkán felül is mulja.

Olyanná vált Erdély ma már, mint a kifacsart citrom, melyen ugyan eleget erőlködnek, ha lehetne egy-két cseppet kipréselni belőle, de már csak megfeszített erővel megyen.

A gyenge termés, árvíz, jégverés Erdélynek igen tekintélyes részében a földnépét mindenéből vagy kifosztja, vagy úgy eladósítja, hogy hosszú éveken keresztül sem fogja a vagyonán esett csorbát kiegyenlíteni.

És hogy a föld népe még nyomorultabbá ne váljon, hogy terhei ez évekkel ne sokszorozódjanak, azon csak egy könnyebb módon lehetne segíteni, s e mód az, ha országosan gondoskodni fogunk a helységi takarékok magtárak felállításáról, mi mindenütt kivihető a legkisebb akadály nélkül, csak egy kis kitaró buzgalom, s egy-két becsületes gondolkodású előjáró kell, ki a közérdeket előbbre becsüli a magánánál, s a szegény ember baján segítve lesz, s Erdély biztosítva lesz tíz év alatt, hogy nagy szükség egyhamar nem fog látni, s egy szűk termést nem fog tizedrészen sem úgy megérezni, mint ma.

A lefolyt szomorú idők elég intő példát mutatnak élénk, ideje már, hogy figyeljünk rájuk, s ne hunyjunk szemet előttük.

Az éppen most folymatban levő adakozásokból hazánkban szerieszték sok magtár alapját lehetne megvetni, így föl lennének legalább mentve azon vád alól is, hogy e segélypénzek kiosztásában visszaélésekre adunk alkalmat, s legtöbb helyt a pénzt magát könnyelműen eldorbézolják a helyett, hogy a szükségét fedezték.

A kormány által kiosztandó gabonával szintén meg lehetne néhány magtár alapját vetni, s kétszeresen lenne segítve a népen.

És most lássuk a felállítandó helységi takarékok magtárak tervrajzát a királybácsi, s ezek között az újabb Nagy-Komjáthi felállított, s a külföldön szerieszték már hosszú évtizedeken keresztül virágzó magtárak mintájára.

Még néhány szó a „Botschafter“-nek ápril 9-iki cikkére.

(folytatása és vége.)

Mi a múlt idők eseményeiből azt tanultuk, hogy a legnehezebb körülmények között fejedelmink igazsága, bölcsesége segített bajainkon, őket mentették meg alkotmányunkat másoknál támadásaitól. Ez azon hit, melynek élni kell bennünk. Miért akarja e hitet keblünkben kiszakasztani a „Botschafter“ annak mutogatásával, hogy akármennyit biztosítottunk mi alkotmányunkat újabb, határozottabb törvényekkel, akármennyit biztosítottak azt fejedelmink koronázási hitleveleikkel, törvényeink mégis mindig megsértettek, alkotmányunk mellőztetett?

Miért akar minden bizalmat, minden jobb reményeket elől az azon fenyegetéssel, hogy valamint azon hatalom, mely előbb az osztrák tartományokban abszolút uralkodott, meg nem tartotta a mi alkotmányunkat: úgy az alkotmányos osztrák népek sem lesznek több kimélettel irántunk?

Az osztrák kormány, a Lajthán teli lapok és egyes államférfiak gyakran emlegetik a békés kiegyenlítés szükségét, oly kiegyenlítést, mely mind a két fél meggyugtatásával eszközöltessék. Ily kiegyenlítésnek alapja csak a kölcsönös bizalom lehet, s azt hiszi-e a „Botschafter“, hogy ezt a kölcsönös bizalmat növeli annak emlegetése, miszerint alkotmányunkat eddig sem respectálta a hatalom, s ezután sem fogják azt kimélni még az alkotmányos osztrák népek sem?

Vagy ha maga sem hiszi a „Botschafter“, hogy mindez a bizalmat növelje, vajjon érdekében fekszik-e nehezíteni a kiegyenlítés lehetőségét; bizalmatlanság magvát szórni a Lajthán innen és túl levő népek és országok között; úgy állítani őket egymással szembe, mint ellenségeket, és pedig oly ellenségeket, kik egymás jogait kimélni nem hajlandók? Józan, becsületes politikának tartja-e a „Botschafter“ tőlünk még azon reményt is elragadni, melyet a fejedelem személyébe helyeztünk, s midőn ekkép igyekszik ő maga is elkülönözni vágyakat ébresztetni a magyarban, szemrehányásképpen ugyan azon vágygyal vádolni a nemzetet?

Gyakran hallottuk már azon tant ismételtetni, hogy midőn két szerződő fél között az egyik meg nem tartja a szerződés pontjait, a másik sem köteles azt megtartani. E tan a „Verwirkungstheoria“, melyet mi a közjog terén mind elméletileg, mind gyakorlatilag helytelennek tartunk. De azon tan, melyet a „Botschafter“ hirdeti, hogy midőn a kötött szerződés az egyik fél minduntalan megszegte, s minden újabb és határozottabb biztosítások és ígéretek dacára újra és ismételve a szerződés ellen cselekedett, a másik félnek se legyen többé joga a szerződés megtartását kívánni, hanem azt egyoldalul átálakitani, sőt részben megsemmisíteni legyen kénytelen — valóban úgy tan, és megkérdőjelezhetetlen.

Ha Rudolf alatt 1608 előtt, Leopold alatt 1681-ben, II. József alatt 1781-ben, Ferencz alatt 1825-ben e tant követették volna őseink, hol állana most a magyar alkotmány? De — szerencsére — több bizalommal voltak mégis fejedelmek iránt, s e bizalom tartotta meg Magyarországot szabadságát.

Azt mondja a „Botschafter“, hogy azért lön minduntalan megszegve a magyar alkotmány, mert az összes birodalom érdekei lehetetlennek tették annak megtartását; meg fog az ezentúl is szegetni, hacsak azt a birodalmi alkotmányhoz nem alkalmazzuk és módosítjuk.

Nem hozzuk mi kétségbe a birodalom szilárd fennállhatóságának fontosságát. Hanem az 1861-diki országgyűlés felirata is kijelentette, hogy azt a magyar nemzet veszélyeztetni semmiképpen nem akarja. De, véleményünk szerint, a birodalom szilárd fennállhatóságát nem akkép kell biztosítani, hogy fel-

relőve minden ünnepélyes szerződéseket, törvényeket és jogokat, az ezek által biztosított magyar alkotmány egészen azon mintába üntessék, melybe a febrár 26-ki alkotmány üntetett, hanem mindenek felett szem előtt tartva a birodalom biztonságát, melyet a sanctio pragmatica is szem előtt tartott, arra kell törekedni, hogy mind a birodalom biztonságát teljesen elérjék, mind a magyar alkotmány alap-törvényei a lehetőségig fenttarassanak, mind a Lajthán teli országok alkotmányos szabadsága kifejtésük és teljesen biztosításuk.

Egyik czél tehát a birodalom szilárd fennállása, melyet nem kívánunk semmi más tekinteteknek alárendelni. Másik czél pedig fenntartása Magyarországot alkotmányos fennállásának, jogainak, törvényeinek, melyeket a sanctio pragmatica is ünnepélyesen biztosít, s melyekből többet elvenni, mint a mit a birodalom szilárd fennállhatóságának biztosítása multhatatlanul megkíván, sem jogos nem volna, sem czélszerű.

Párhuzamosan a magyar alkotmánnyal megfér a közös uralkodó alatt, a közös védelem mellett, a Lajthán teli országok teljes alkotmányos szabadsága is. Nem állanak ezek ellentétben egymással; azt hisszük, hogy megállhatunk egymás mellett, a nélkül, hogy egymást absorbeálni akarnók.

Végre, még egyszer visszatérünk a történelmi, bátorokodunk egy kérdést intézni a „Botschafter“-hez.

Ha 1527-ben I. Ferdinándot a magyar nemzet meg nem választotta volna királyának, alakult volna e az osztrák birodalom úgy, és azon terjedelemben, mint az e választás után létre jött? Megállt volna e az a birodalom 1740 után úgy, a mint megállt? Birt volna-e a francia háborúk alatt elment állani azon hatalmas ellenségeknek, mely Németország nagy részét elsöpötte?

Ha tehát alakulásához szükséges volt Magyarország, mely szabadon választotta királyának Ferdinándot, nem természetes-e, hogy ezen választás feltételeinek megtartása lényeges feltétele volt egy szerződés a birodalom teljes fennállásának? I. Ferdinánd pedig szabadon választott Magyarországot királyának, mint ezt ő maga is mondja az 1527-iki II-ik törvényezikben, és azon levélben, melyet az 1527-ik évi június 29-ikén írt Magyarországot rendihez. Koronázása előtt biztosította az ország rendeit még 1526-ban november 30-án Bécsben kiadott levele által, hogy az ország lakosait jogaikban és szabadságaikban sértetlenül meg fogja tartani. Koronázásakor ünnepélyes esküvel erősítette meg ezen biztosítást; 1537-ben a XXIX-dik cikkben pedig újra hivatkozott e biztosításra.

Mindezek részint a birodalom első megalakulása előtt, részint annak megalakulásakor történtek. Lehet-e tehát azokat most ignorálni?

A birodalom második, szilárdabb megalakulásának lehet a sanctio pragmaticát tekinteni, mely nélkül a birodalom III-ik, illetőleg VI-ik Károly halála után valószínűleg szétment volna. Ezen újabb, szilárdabb alakulásnál is ki volt köve határozott feltételképpen Magyarország alkotmányának, törvényeinek sértetlen fenntartása.

Ha tehát a birodalom csak ezen feltétel mellett alakulhatott, azt félretekintni nem volna jogos.

Valamint az 1861-iki országgyűlés, úgy mi is, csak a sanctio pragmaticából indulhatunk ki. Meg van ott határozva az uralkodóház közössége, az elválaszthatatlan és feloszthatatlan birtoklás, s az ebből természetesen következő közös védelem. Megfelelt e feltételeknek Magyarország, teljesítette híven és szívesen közös védelmi kötelezettségét a legnehezebb időkben, s még akkor is késznek nyilatkozott e köteleesség teljesítésére, midőn az országban magas fokra hágott az izgatottság, s a háború, mely ellen a közös védelem szükséges volt, sokak előtt nem vala népszerű.

Nem azért említjük ezeket, mintha dicsekedni akarnánk; mert hiszen csak köteleességét teljesítette a nemzet; a mit tett, ön javáért is tette, s éppen úgy védte Magyarországot a Lajthán teli országok seregei hosszú évek során keresztül. Csak azért szólnunk ezekről, hogy a történelemben is bebizonyítsuk, miszerint alkotmányos önállásunk mellett sem veszített miatunk és általunk a birodalom biztonságára. Mi nem akarjuk ezen alkotmányos önállást feláldozni csupán azért, mert a Lajthán teli népek új alkotmányának egyes pontjai másképpen hangzanak; de készek leszünk mindenkor, törvényzabta uton, saját törvényeinket a birodalom szilárd fennállhatóságának biztonságával összhangzásba hozni, s a Lajthán teli országok szabadságának és alkotmányos kifejlődésének útjában állani soha nem fogunk. (P. Napló.)

Lapszemle.

A Deák Ferencz iratára kelt hírlapi nyilatkozatok hosszú sorából egy néhányat közreadunk, a t. olvasó közösség tudomására érdekében.

Kedves köteleességünk constatirozni — írja a „Debate“ — hogy Deák legújabb nyilatkozatánál itt minden körben, a hol a kiegyenlítésnek barátai vannak, legyenek azok conservatív, vagy liberálisok, mely benyomást tett. Schmerling ur politikája az adrese vita óta oly vereséget nem szenvedett, mint a Deák cikkek által. Azonban a helybeli független lapok nyilatkozatai e tény felett még egyelőre bágyadtak. Ugy látszik a journalistika az ün-

nepi napok után még nem fogott a munkához. A „Presse“ ígéri, hogy a Deák cikkek visszatér, az „O. D. Post“-nál úgy látszik, senki sem volt ott, midőn a hírneves vendég bevonulását tartotta. Ugy látszik, hogy valamely szolgálatkés fiatal ember csakugyan észrevette, hogy illuminatio kelene, s egy csizmadiaművészeket felszúrta, a mely ugyancsak szándékolag csillámpol stb. Remélhetni azonban, hogy Kuranda ur visszatérve, méltóságosabb világitásról fog gondoskodni. Leginkább fel lehet azonban ismerni Deák cikkének tündős hatását a burocratikusan hírlapok zavarán. A „Botschafter“ tetovájában úgy látja, hogy minden úgy van, a mint ő kívánja, hogy azonban a „Botschafter“ a magyar alkotmány, s általában az alkotmányos eszmék felfogásában tovább nem tud menni, ez önként érthető, ő maga is a magyar alkotmánynak, az örökös tartományok alkotmányának sértetlen garantája mellett ad kegyelmet. Curiosumkép valóban érdekes lett volna, ha megmondja, hogy tulajdonképp hogy néz ki ezen garancia. Mit mondana rá például Silesia, ha a magyar lapoknak kedve jönne kinyilatkoztatni, mikép Magyarország a ti országos alkotmányotokat védelme alá veszi, s sértetlen garanciát nyújt az iránt? stb.

A „Presse“ összehasonlításokat tesz Deák és a cseh nemzeti párt feje Palacky közt, s míg ez utóbbinak törekvéseit Austria nagyhatalmi állásának megsemmisítésére irányzottaknak tekinti, s szemére hányja leplezetlen nyilvánított orosz rokonszenveit, örömteljes érzettel fordul a magyar államférfihoz.

A magyar szabadelvű párt eszmemenetében ugymond, két pont van, mely őt magához vonzza, s melyet alkalmasnak lát a monarchia consolidálásának eszközülésére.

„Az egyik pont az állam integritásának félreismertetlen érzete, a mennyiben t. i. a magyar, ha szenvedély nélkül számít, sehoh Enrópában nem talál oly elemet, melyre támaszkodhatnék, csak Austriát. Maga is első vonalban kitéve levén a mindent előzőnlő slavismus veszélyeinek, tisztelhetlen tartja — és ez a második fontos pont — Austriának nyugati, német hivatását. Ennek előmozdítása végett készséggel fogja fölálldozni jövőben is vagyont és vérét, s ámbár mi nem kétkedünk — teszi hozzá a „Pr.“ — hogy a nyugati szláv törzsek is követni fogják az erkölcsi politikai kényeszséget e törvényt, mégis sajnálunk kell, hogy legkittünbb pártvezérek közül néhányan éppen ez ellen törnek. Deák nem sokat ígért, hanem a mit mondott, az magában foglalja a kiegyezkedés magvát.

„Nem habozunk nyíltan kimondani, hogy a februári alkotmánynál könnyebb formák is erősebb biztosítókat nyújthatnak a birodalom két felének benső összefogására, ha a kiegyezkedés mindkét részről teljes, tartaléktalan öszinteség szellemében fog megkíséreltetni és kieszközöltetni.“

Éppen azért a „Pr.“ ismételve kiemeli azt, hogy itt tevékeny politikára van szükség, s hogy hiba volna az időre bízni a magyar kérdés megoldását. „A magyar országgyűlés mindenesetre sikertelen mulnék el — így szól a „Pr.“ — ha csak a februári alkotmány egyszerű elfogadását akarnák tőle kieszközölni. Hanem oly kormányt, mely tisztában van céljaival, hatalmában áll tündős fordulatot adni neki, s hogy ez megtörténhessék, a kormány kezdeményezésének láthatónak kell lenni már a választások kiírása előtt. Valóban nem arról van szó, hogy egy csupán csak formaszertől szükségletnek elégtétessék s az elhagyott muzeum terme Pesten néhány hónapra ismét megnépesüljön; sőt inkább arról van szó, vigasz- és reményteljes hangulatot támasztani az országban, s a magyar nép szívét hangosabb és vidámabb dobogásra indítani. Az országgyűlés csak szó; hogy e szó batástalan ne hangozzék el, hanem erőt és életet nyerjen, az a valódi államtitviszlet dolga; azon államtitviszlet, mely mindenkorra háttal fordít a pusztá formáságnak, s a nagy dolgokat számításba tudja venni.

„Deáknak eddig szemére vetették, hogy nem tudja magát föltülemelni államjogi álláspontján. Ez alkalommal mint politikus és nem mint pusztán jogtudós szól, meg Palacky ma épp úgy, mint 1849-ben, oly elméleti terén áll, mely ellenkezik az osztrák állam létezésének föltételeivel. Palacky mitsem felejtett, mitsem tanult, míg Deákról az ellenkezőt állíthatjuk.“

A „Botschafter“ szintén teljes megelégedéssel szól ma is a „P. Napló“ cikkéről, s különösen annak a „Wanderer“-ben megjelent kommentálásáról. Kijelenti, hogy az teljesen megegyez az ő nézeteivel. Ő sem kívánja Magyarországtól, hogy meghajoljon az örökös tartományok „tel esz notre plaisir“-je előtt. Nem az erőszak, nem a hatalom az, hanem az országgyűlési tárgyalások útján való meggyőződés, a mitől a „Botschafter“ végre is jó hatást remél a birodalmi alkotmány javára.

„Ha egyszer az összal alkotmány elfogadtatik a tárgyalás alapjául — folytatja a „B.-r.“ — s ha csak egyes pontok képezik a botránkozás kövét, akkor a hasadékok, mely minket egymástól elválaszt, sokkal csekélyebb, s végre remélhetjük a kiegyezkedést. Természetesen e „végre“ nagyon határozatlan nagyság, s a kiegyezkedés tárgyalásainak kezdete s azoknak befejezése közt egy arasznyit több idő fog fektetni. Hanem ez ne rémisztse el

minket. Minden jóakarat mellett, mely Lajthán innen és túl nyilatkozik, még mindig jelentékeny ellentétek fognak mutatkozni, melyeket nem lehet oly gyorsan elhárítani. Oly egyszerűnek, mint a tiszteltreméltó Kaiserfeld követ képzelet magának az államjogi kérdés megoldását, sem a magyar politikusok, sem a Lajthán inneni gyakorlati férfiak nem tartják azt.“

S erre vonatkoznak az államminister szavai — ugymond a „B.-r.“ — hogy a legközelebbi magyar országgyűlés elé nem kell túlvértes reményekkel nézni. „Deák legújabb nyilatkozatának is csak álmódoktól tulajdoníthatnak oly jelentőséget, mintha azzal minden nehézség el volna már hárítva. Mindig jobb kevesebbet várni, mint csalódásokban ringatni magát az embernek.“

Az „O. D. P.“ úgy véli, „hogy teljesen bizonyítatlan azon állítás, mintha mindig csak „az osztrák államférfiak“ lettek volna azok, kiktől az alkotmányszerítés jött, míg a helyreállítás művét az uralkodók személyesen vették kezükbe. A fölkezdett példák 1681-től 1825-ig terjednek, tehát oly időszakot foglalnak magukban, mely alatt legalább a Lajthán innen az absolutismus teljes virágzásban állt, s a souverain minden cselekedete a személyes akarat kifolyásának tekintetű. Ez akarat beegyezése nélkül lehetett, hogy az osztrák államférfiak ama századok folytan befolyást gyakorolhattak volna Magyarországot sorsára. Esztünk ágában sincs igazolni a tanácsokat, melyeket Magyarországra vonatkozólag adtak, hanem e tanácsok mégis soha nem bírhattak volna tényleges hatással az uralkodó sanctionálása nélkül. Nem akarunk tendentious színezetet látni abban, hanem bizonyára logikátlan, hogy Deák ur, „az osztrák államférfiakat“ legalább rendszeren Magyarország elleni gyanánt tünteti föl, míg a helyreállítás művét az uralkodók személyes érdeműl jelöli ki. Ha az osztrák államférfiaknak semmi befolyásuk nem volt a magyar ügyek folyamára, úgy az elkövetett hibákat nem lehet nekik terhelni beszámítani; ha pedig létezett ily befolyás, úgy a dolgok jobbra fordulásában is része volt ennek.

„Mit a kevésbbé jól értesült király eltesztett, azt a jobban értesült király ismét helyrehozta“, ez az „O. D. Post“ szerint a helyes magyarázat. — „Ha találkoztak előbb osztrák államférfiak, kik Magyarországra vonatkozólag rossz tanácsot adtak, találkoztak később mások, kik koronás urakat jobb tanácsokkal láttak el. Ez a valódi tényállás. Elvi elment az uralkodó s az osztrák államférfiak közt nem létezett, s az akkori kormányelvek szerint nem is létezhetett.

„De ha valóban képzelhető lett volna is ily ellentét az absolutistikus Austriában, az alkotmányos Austriában ennek nincs semmi értelme. Az alkotmányos Austriában ugyanis mint új tényező, a monarchia nyugati felének népképviselője is tekintetbe jö. Nem csupán az államférfiak tanácsát, hanem e képviselőt szavát is fontolóra veszi most az uralkodó elhatározásainál. S ha a jelenlegi osztrák államférfiak Magyarország irányában valóban oly ellenséges érzületűek volnának is, mint a milyenek nem, még akkor is nem lehetne hasonlót állítani a Lajthán inneni népképviselőkről. E népképviselő Magyarországtól semmi egyebet nem kíván, csak a mi a monarchia fönállására s az alkotmányos szabadságnak a birodalom egész területén kifejlésére szükséges.“

Deák legújabb nyilatkozata a monarchia szilárd fönállását szintén főcélnak tekintvén, a kiegyezkedésre a legjobb reményt meríti ebből az „O. D. Post“, bár ő sem hiszi, hogy ezzel már rögtön minden véleménykülönbség el van hárítva.

Deák cikkéről a „P. Hírnök“ is így ír: Azon válasz, melylyel a „Pesti Napló“ f. évi 88-dik száma a bécsi „Botschafter“-nek általunk már meg-előzőleg elég bőven tárgyalt sophismáit Husvét napján visszautasítja, a publicistikai világban mindenfelé nagy sensatiót csinált, s a bécsi politikai lapok az egész lefolyt héten annak elemzésével foglalkoztak.

Ugy látszik azonban, hogy a kérdéses nyilatkozat a legnagyobb benyomást Bécsben a miatt tette, mert azon hir terjedt el, hogy azt maga ünnepelt hazánkfia, Deák Ferencz írta.

S minthogy a „Pesti Napló“ eddig ezen állításnak ellen nem mondott, nekünk sincs okunk kétkedni, hogy a hir alaposan eltalálta a szerző nevét, annál is inkább, minthán ama nyilatkozat a megnevezett államférfihoz méltó hangon és logikával vagyott írva.

Mi azonban részünkről e nyilatkozat fontosságát nem abban keressük, a mibe azt a bécsi és magyarországi idolatria fekteti.

Mi nem abban találjuk a nyilatkozat fontosságát, hogy azt Deák Ferencz teszi, — hanem abban, hogy e nyilatkozat, az ő tényleges általánosságában, pártkülönbség nélkül az egész nemzet érzelmét és véleményét tolmácsolja.

Adakozás az erdélyi inségesek részére.

A magyar gazdaszonyok egylete gróf Mikó Imre ő nagyméltóságához 388 forint adakozást küldött újból be az adakozók nyilvános kijelentéséhez képest az erdélyi s különösen a székelyföldi insé-

gesek részére. A fennírt összeget a következők adakozták: 1) A pécsvárosi takarékpénztár 300 forintot, 2) Ernő Kelemen és neje 30 frt, 3) dr. Mátyás János jutalompenzből 18 frt, 4) Ujházi Lajos Rimaszombathelyi előadás eredményéből 10 frt, 5) Szigeti József Család 10 frt, 6) Irányi Dániel Párisból 5 frt, 7) A „Hazánk szerkesztője” 5 frt, 8) Ugyan e lap kiadója 10 forint. Egész összeg 388 forint, mely a helybeli inségtügyi bizottsághoz tételt át a további intézkedés végett.

Különfélék.

* Gróf Mikó Imre 6 nma következő levelet intézte az első magyar általános biztosító társasághoz: „Nagytekintetű társulati Elnökség! Az inségtügyi levő erdélyiek számára f. april hó 7-ikéről kelt nagybecsű irata mellé zárt 1000 osztr. értékű forint kegyadomány kezeimhez jött. A midőn e soraim által ez összeg vételét elismerem, egyszersmind ártette a magam s a segélyző bizottság nevében a legbensőbb köszönetet nyilvánítani kedves kötelességemnek tartom. Nagy értékű ez adomány, már magát az összeget tekintve, nagyobb azért, hogy korán jő, és legnagyobb, mivel emberbaráti nemes részvétérzelem szüleménye. A nagytekintetű elnökség im ez és hasonló tényei által a biztosításnak egy egészen új és magasabb nemét vonta munkássága körébe: biztosítja megakarításából inségtügyi jutott honfitársait a szükség és nyomor ellen, de egyszersmind biztosítja maga részére azon közeli ismerést, melyhez én szülőkölődőnk nevében a hálát tünepélyesen kifejezett érzéssel csatlakozom. Megkülönböztetett tisztelettel maradván a nagytekintetű társulati Elnökségnek Kolozsvárra, april hó 16-án 1865., alázatos szolgálója gróf Mikó Imre.”

* Holnapután, szombaton, kerül színpadra Szabó Pépi jutalomjátékunk „Az ördög része”, énekes vígjáték 3 felvonásban. Irta Scribe, zenéjét Auber. Szabó Pépi, ki annyi élvezetes estét szerzett közönségünknek, ki annyi sikert aratott, akkora haladást tanusított színpadunkon, méltán számolhat a közönség pártfogására, mely mint eddig, úgy ez alkalommal sem fog bizonyosan elmaradni.

* Hir szerint a Follinsz társulatának egy része (operette és vígjáték) közelebből Torda- és Enyedre rándulna ki, hol három előadást szándékoznak rendezni a legújabb operette és vígjátékokból. Az ottani közönség örömmel veheti a hírt, miután a társulat legkiválóbb tagjai vesznek részt az előadásokban.

— (Neerolog.) K. Várhelyi Pap Mihály egykori cs. kir. nyugalmazott őrnagy, honvéd-alvezredes folyó hó 15-én este 6 és 7 óraközött élete 82-dik évében egy jobb hazába költözött földi színevései után, hol a jutalmat érdem szerint osztják, hol a nemes és nagy tettnek nem büntetése, de jutalma van, hol vágyaink betelnek, reményeink valósulnak. A feledhetetlen emléktől és tiszta keblől honfinak még az a vigasztalása sem lehetett, hogy szeretett övéi közt végezze vég perceit; gyermekei Pap Vilmos, neje és gyermekei és Pap Lajos, amazok Enyeden, ez pedig némethoni utazásaiban hullatnak könnyet a legjobb édes atya emlékére.

Hült tetemei, Urunk féltámadása harmadik napján délelőtti 11 órakor fektették le a családi sírboltba örök nyugalomra, több mint 3 ezer tisztelőtől kísértetve. Örök béke lengjen hantja felett!!! Maros-Várhelyi, apr. 20. 1865.

* Folyó hó 20-án este fél tíz órakor hunyt el ő exelja, cs. kir. altábornagy s a 12-dik vertes-ered tulajdonosa gróf Horváth-Toldy János, hosszabb szenvedés után életkora 64-dik évében. Hült tetemei itt Erdélyben a családi sírboltba fognak örök nyugalomra tétetni.

* Ő cs. kir. Felsőge f. év april 6-ól kelt legfelsőbb elhatározással cs. kir. kertületi orvos, jelenleg Marosszéki főorvosa doctor Knöpfler Vilmos az erdélyi egészségügy körül szerzett érdemei elismerésül a díjak elengedése mellett kir. tanácsosi czímmel legkegyelmesebben felruházni méltóztatott.

* A napokban (apr. 24-kén) tartá a magyar tudományos akadémia első ülését saját palotájában, mely alkalommal Tunyogi Cs. József kolozsvári volt reform. jogtanár és magyar akad. levelező tag felett emlékbeszéd fog tartatni. Annak főtárgya leendő: az erdélyi jog történelme az iskolában és irodalomban; egyszersmind az értekezésben a kolozsvári három, u. m. reform., rom. kath. és unitárius jogakademiák alapítása s viszonytársaságai is érintetni fognak.

* Az Eszterházy-képtár elvitele fölött, mely nemsokára Pestre az akadémia palotájába szállítatik, szerzőfőlt sajnálkoznak a bécsi lapok. E képtár elvitele Bécsben nagy hiányt tesz érezhetővé. A spanyol iskola egyedül csak e képtárban van képviselve. Csak 33 kép ugyan összesen, mit az Eszterházy-képtár a spanyol művészekről fölmutat, de nagyrészt ez iskola gyűjteménye, első rangú művészek, mint Velasquez, Murillo, Ribera, Moja, Pereda, Cano és Zonero művei. E képtár alapítója a miszerint Eszterházy Miklós herceg volt (1765—1833), a szó teljes értelmében valódi maccenas, ki a különböző hercegi kastélyokban szétszórtan levő képeket összegyűjtette s bécsi palotájában fölállította; e gyűjteményt harmincz év folytán Olasz, Francia-, Németországban stb. tett vásárlások foly-

tán megkészszerelte. A képek összes száma e képtárban 700-ra megy; ebből az olasz iskolára esik 200, a spanyolra 33, a németre 82, a francziára 59. Legnagyobb számmal van képviselve a németalföldi iskola: 300 képpel.

* Nagy vízáradásokról írnak Cseh- és Morvaországból. Olmütz környéke egy roppant tenger, a város körül fekvő alacsonyabb térségek mind vízzel borítvák. Lipeséből hasonló tudósításokat írnak. A város környékének nagy része víz alatt fekszik, többi közt a szép város-erdő is, honnan az útek és nyulak egész a városhoz közel, csaknem az utcákra menekültek, mindamellett sok közülük a vízbe fult, egy helyütt 36 bolt úzet buztak ki a vízből; mások éhségtől kimerülten a vasuti töltésre menekültek, hol a vonat kerekéi összezúzták a szegény állatokat.

* A „P. L.” egy rendkívüli lovaglászról, melyet egy huszártiszt tön, következő adatokat kapott: Zalay, a 14-ik huszárezred főhadnagya egy fogadás következtében Galiciában Rzesowtól Kassáig 35 mérföldnyire egy és ugyanazon lovon (egy arabs herélt szürkén a radautzi ménésből) négy percczel kevesebb mint 41 óra alatt lovagolt. Ha észöri étetésre 10 órát veszünk, e tért 31 óra alatt futotta meg, mi e nemből a legkritikább eredmények közé tartozik. Az ernyedetlen lovag jeles lovával 18-án érkezett meg Kassára.

Politikai hírek.

Angolország London, apr. 18. Thiersnek az olasz egység ellen intézett beszédét közlik ugyan az angol lapok is, de úgy látszik nem helyeznek rá igen nagy súlyt. A szabadelvű lapok természetesen rosallják, hanem egyik sem méltatta hosszabb, vagy élesebb czáfolásra. A „Times” vezércikkés részében nem is említetik. A „Post” és „Daily Telegraph” mai számaikban gunyolódva s bosszankodással szólnak az öreg „kiábrándult ellenzéki férfiurol”; ellenben a conservatív „Herald” örvendő üdvözlő a hírneves történészben rokonnézt barátját. A „Globe” ezt mondja: Thiers, mint azon egész parlamenti szónok-iskola, a melyhez tartozik, soha se gondolt arra, hogy korával előre haladjon; az Orleans dynastia pedig nagyon keveset vagy alig tett valamit, a nemzetközi forgalomnak, s a nemzetközi érintkezéseknek kiterjesztésére nézve. Thiers egyszerűen nevetségessé teszi magát, midőn az angol calico bevitelét a szövetségesek zászlóinak Franciaországban megjelenésével hasonlítja össze. Mivel hasonlítás akkor össze a mi Bentinejeink, a mi Newdegate-ink az angol kelmektárakban és pincékben találtató francia selyemszöveteket és francia borokat? Bugeaud tbnagy egykor a régi képviselőház helyeslése által kísértetve egy nyilatkozott, hogy inkább látta 40,000 német katonát Franciaországba betörni, mint 40,000 darab német szarvasmarhát behozatni. A császárság nagyobb nemzetközi politikája ezt mind megmástitotta; s ha Thiers ur bírni a nyelvet egy kissé zabolázni, s egy kis időt fordítani az átgondolásra, úgy talán legalább némi gazdálkodási okait mégis fölfedezné annak, hogy: miért áll meg III. Napoleon a franczi trónon, és miért bukott le róla I. Lajos Fülöp.

Franciaország. Páris, apr. 18. Hir szerint a császár távolléte két hónapra fog terjedni, az előkészületek mind megtétettek már. April 26-án történik az elindulás; már előre küldetett 46 császári lo Marseillebe. Mondják, hogy Mac Mahon sürgette a császárt, hogy a helyszínen határozná el az Algirban czélszerűen alkalmazható kormányzati rendszert. Magenta hg a katonai uralkodás mellett van, s a rómaiakra hivatkozik, a kik mindenkor ezen rendszer szerint kormányozták afrikai gyarmataikat. A császár elutazásával minden minisztériumi hírt üres híreszteléssé válik. — A „France” szerint az elindulás apr. 25-én történik. A császár kíséretét Fleuri és Castelnac tbnok, belső titkára Pietri, s orvosok Corrisart képezendik. A császár távolmaradása 40 napig fogna tartani, mely idő alatt a császárné fog az állam ügyek élén állani mint regens. A „Patrie” ellenben azt állítja, hogy az elindulás napja még nincs megállapítva, s szerinte a császár szemlét tartván a bajohad felett csak néhány napra menend Algirba. A „France” jobban látszik értesülve lenni, a császár ezen útjának céljáról azt mondja, hogy az részint politikai, részint egészségi. A császár hajlandó, ezen lap szerint, Mac Mahon nézetét megerősíteni s egy ideig a Haman-maskutinei fürdőt fogja használni.

Páris, apr. 20. A császár elutazása Algirba, mindamellett hogy valamennyi minisztere ellene volt, el van határozva. A császár helyesnek találja Mac Mahon azon nézetét, hogy jó hatása lenne, ha a császár az eltévedt algiraiak föl kiterjesztene bünbocsátó kegyelmét, miután a felkelők a francia hadsereg által megfenyítették. A császár csupán arra állott rá, hogy addig elhalasztja útját, míg a felkelők tökéletesen el nem nyomattak, s biztos tudósítás nem érkezik Algirból a kedélyek tetemes csillapulásáról. — Ugy hallani, hogy ez a tudósítás tegnap már megérkezett. — Madridban még minden nap fordulnak elő összecsoporsorolások. Az itteni spanyol követségnek nagy az aggodalmas nyugtalanság; attól félnek, hogy minden pillanatban elérkezhetik a tudósítás, az általános felkelésről, s a királynő elmeneküléséről.

Napoleon császár kitűnő gondot tanusít a czári család iránt; az orosz trónörökös veszélyes állapota alkalmából a távirda Nizza és a Tullerák között folytonos tevékenységben van, s francia és angol orvosi kitűnőségek s etnek Nizzába a császár választása és hívása folytán. Még azt is tudni akarják, hogy a császár, kinek különbeni uti készüléke a szomorú napokkal szemben, melyek a czári családot még érhetik, fel vannak függesztve — nagyobb szerencsétlenség bekövetkezése esetére maga és Eugenia császárné kíséretében szándékozik Nizzába menni, hogy vendégszeretetét a netán szükségessé váló gyógyszer-tartások személyes vezetésére is kiterjeszesse.

Olaszország. Róma, apr. 15. Marseillen át érkezett tudósítások szerint Persigny herceg elutazása csütörtökre f. hó 19-ikére volt kitűzve. A herceg Rómából Nápolyba megy. Végezti volt pénzügyministerről azt mondják, hogy csak azért érkezett Rómába, miszerint az előbb pápai, most már Piemonthoz annectált tartományok püspökeinek beiktatását kieszakölje.

Turin, aprilis 17. Itt többet beszélnek a „Spiers”-ügyről, mint Thiers beszédéről. Mr. Spiers, angol Doria hg birtokában levő paripán lovagolt a római versenyen, s az olasz nemzeti színeket visel. A mint a nép ezt észrevette, roppant örömhírlásra fakadt, s ezt megjegyezhetné magának monsieur Thiers, mert jellemzi ezen eset a rómaiak érzelmét. A sors úgy hozta magával, hogy Spiers ur lett győztes az akadály-versenyen. Az örömrivalgás erre megkettőzve lön. A bibornokok, különösen Matteucci bibornok kormányzó, e dolgot vagy bajlósatlaként fogta fel, vagy azt hitte, hogy az olasz színek viselése, valóságos büntény. Matteucci bibornok tehát megkeresé az angol consult, hogy eziránt Spiers urtól felvilágosítást kérjen, és Spiers ur ezt szívesen meg is tette. Antonelli bibornok ezzel nem elégedett meg, hanem elrendel, hogy Spiers ur 24 óra alatt a római területet elhagyja. Azonban Spiers ur ő brit felségének alattvalója, s mihelyt az angol colonia ezen kiutasító rendeletéről tudomást vő, következő nyilatkozatot tüzött ki a falakra: „Az angol consulság épületében angol alattvalókból álló gyűlés fog tartatni, és tanácskoznifognak, mit kell tenni azon törvénytelen rendelet ellen, mely szerint egyik hazánkfa Spiers ur, 24 óra lefolyása alatt, a római területől kiharancsolatott. Ha a bibornok ezen rendeletet vissza nem venné, Odo Rossel ur megkérte, hogy ha a kormány ezen gyűlést törvénytelennek nyilvánítaná, az angol colonia az angol kormányhoz folyamodjék.” A római curia erre nagy zavarba jött, s azt ajánlotta, hogy Spiers ur hagyja el Rómát, de 24 óra múlva ismét visszajöhessen; ennek fejében azonban az angolok meetingje maradjon el. Az angolok ezen ajánlatot nem fogadták el, s azt Bane lord által kijelenték. Mi történt? Antonelli bibornok erre, Spiers ur korábbi felvilágosítását, hirtelen egészen kielégítőnek találta, s a kiutasító rendeletet visszavette.

Amerika. Newyork, april 5. Grantnak (vasárnap) 2-dikáról Lincolnhoz intézett hivatalos tudósításai jelentik, hogy pénteken, szombaton, és vasárnap Richmond körül makacsul harcoltak. Hétfőn érkezett meg a hivatalos közlés, hogy Petersburg ki van ürítve, és hogy Weitzel tábornok Richmondot, mely lángokban áll, ugyanaz nap reggel elfoglalta. Vasárnap Sheridan a város déli részén fekvő vasutat járhatlanná tette és 3 dandár gyalogságot, valamint több ágyulepet elfoglalt. Miután Petersburg és Richmond el voltak foglaltva, Grant Danville felé nyomult előre, hogy Lee hátrálását elvágja. Az utolsó sürgönyök Richmondból 4 ről keltek, s csupán Weitzel tábornok azon jelentését foglalták magokba, hogy ő ott sok vasuti anyagot talált. Ugyanaz nap Grant Sutherland állomásról táviratozott: „Tíz mérföldre Petersburgtól, Burksville felé, mai nap Sheridan 1200 foglyot, saját csapataim pedig 2—300-at hoztak be. A Lee megett visszamaradt fegyverdarabok nagyobb része Richmond és jelenlegi állomása közt lett megtalálva. Tüzértészetek, összetört és megégett taligák, löszkeresek stb. jeleztek az ellenség hátrálási vonalát.” Grant utolsó sürgönye Wilsons állomásról csak azt mondja, hogy előre nyomul és reményli, miszerint Lee hadseregét elérí és szétveri. Sheridan lovassága az 5-ik hadtesttel együtt Wilsons-állomás és Appomatex (James mellékfolyója) közt állott. Meade követte őt. Lee összes csapatai, melyek még összetartottak, az Appomatex északi részét érték el, valószínűleg, hogy Lynkburgba juthassanak. Minden ponton fognak el visszamaradtakat. Az üldözés oly heves volt, hogy az ellenség valószínűleg készleteinek és szekereinek legnagyobb részét szétrombolta. Grant vesztesége egészen, a mart. 28—april 2-ka közti ütközetekben nem több 7000 embernél, s ezek között 1500—2000 fogoly, és sok könnyű sebesült, míg Lee veszteségeit a tudósítók 25,000 fogolyra, 15,000 halottra és sebesültre, s több mint 100 ágyura teszik. A csata színhelyéről érkezett magántudósítások összhangzanak abban, hogy a Richmond körül vívott csaták forduló pontját, az april 1-jén Five-Forks-nál végbement veresütközet képezte, melyet az által nyertek meg, hogy Sheridan megkerülte Lee jobb szárnyát, minek következtében a petersburgi védelmi vonalak tarthatlanokká váltak, és Richmond kiürítéséhez kellett fogni. Még mártius hó 30-kán Sheridan tbnok egy

kísérlete, hogy Lee megkerülje, nem sikerült. Másnap, noha Warren által erősítve, ugyanazon ponton ismét visszavertett. Szombaton (april 1) azonban átvette a Warren hadteste fölötti parancsnokságot is, s e pillanattól fogva, mint mondják, kitűnő tehetséget tanusított, s Lee hadseregének egy harmad részét harezképtelenné vagy fogolylyá tette. A támadás az egész vonalon csak 2-án (vasárnap) kezdődött, midőn a confederáltakat minden sánczaikból kivetették. Lee visszavonulását már vasárnapról hétfőre éjjel kezdette meg, azonban ugy látzik Grant csak hétfőn értesült róla. (A koshajókat a James folyón és a part munkálatokat már előbb légebe röpítette volna.) Petersburgban kevés vagyont pusztítottak el. Lincoln, ki az egész idő alatt Grant főhadiszállásán időzött, később meglátogatta Petersburgot és Richmondban rövid időre Dawis házába is betért volna. Stonemann tábornok, ki Thomas hadseregében a lovasság parancsnoka, Knoxville-ből elindult, és 27-én jelentéktelen harc után Boonét, északi Carolinában, elfoglalta, honnét haladék nélkül Salisbury vagy Danville felé fog nyomulni.

A lelkesedés, mely egész északon ezen fényes győzelmek fölött uralkodik, példátlan.

Newyork, apr. 8. Lee üldözését szerencsével folytatják. Az unio tábornokai Sheridan és Meade Jetersville-n át s ettek utánna, ismételve megvették, hat tábornokát megölték, köztük Ewellt, több ezer emberét elfogták s sok ágyut és szekeret ejtettek birtokukba. Lee 6-án a Sailor Creek-en túli magaslatokon állott. Jefferson Davis elnök a déli congressus tagjai és a lapszerkesztők vasárnap éjjel hagyták el Richmondot és Danville felé mentek. Weitzel tábornok Richmondban kihirdette a hadi törvényt és védelmet ígért a polgároknak. 20,000 lakos, a fele néger, maradt vissza a városban. Lincoln elűtött Richmondba bevonulása alkalmával nagy lelkesedéssel fogadták. Weitzel 500 ágyut, 5 ezer fegyvert, 1000 elfogott unionista katonát, 5000 sebesültet és 30 gőzmozdonyt talált. Petersburg csak kevés hárt szenvedett. A tüzérseget onnét elvitték. Alabamában Mobile ostromát mart. 28-dikán kezdték. Lincoln elnöknek sok felől tanácsolják, hogy a hódolásra kész confederaltnak kegyelmezen meg.

Ujabb. Páris, april 22. A császár Algirban proclamatiót fog a benszüllöttekhez kibocsátani, s a Napoleon szobor leleplezése alkalmával valószínűleg Corsikát is meglátogatja. Vannak, kik azt állítják, hogy Franciaország Algirt át akarná engedni Abdelkadernek; más nézet szerint pedig szigorú katonai kormányzatot fognak ott életbe léptetni. Algirba a császár 43 lovat visz magával, melyeknek nagyobb része a seikeknek van ajándokul szánva. Rövid idei ott mulatás után, a mig t. i. a császár Mac Mahonnal megállapítja a jövődöbeli kormányzatra vonatkozó rendszabályokat, vissza fog jönni Franciaországba.

— Páris, april 23. A császár f. hó 29-én utazik Algirba. Napoleon hg őt Marseilleig követi. Spanyolországra vonatkozólag a legnyugtalanítóbb hírek keringenek. A tábornokok összeesküvéséről beszélnek, s a mi különös, az összeesküvés célja: a jelenlegi dynastia megbuktatása, s a portugali király atyjának, Ferdinánd királynak, Spanyolország trónjára emeltetése.

— Frankfurt, april 22. Tegnapi osztrák kabinetnek egy jegyzéke küldetett Károlyi grófhhoz Berlinbe, mely erőlyes hangon van szerkesztve. Miként állítják, Austria abban főleg a schleswig-holsteini rendek egybehívását hangsúlyozza, mint alkalmas eszközt a hercegségek kérdésében fölmerülő nehézségek legyőzésére.

— Newyork, apr. 13. Lee tbnok apr. 9-dikén egész hadseregével megadta magát. Mintegy 20,000 embere volt még, de Grant hadserege által Burkesville mellett teljesen körül volt véve. Miután Sheridan elvágta Lee útját ugy Lynkburg, mint Danville felé, s a Burkesville mellett szenvedett roppant veszteségei hadseregének további ellenállását lehetlenné tették. A capitulatio föltétlen, s a további vérontás megállításának tekintetéből iratott alá. — Jelentik, hogy a hírhedt Mosby guerillavezető nem járult a capitulatiohoz; de ennek nincs jelentősége, mert Sheridan lovasai körül veendik, ha még jókor el nem szökik. Grant tbnok, Lee capitulatioja után, hadseregével délnyugatra Danville felé indult (81 angol mérföld Burkesvilletől), hogy így Johnston fölkötő tábornok elől a visszavonulási vonalt elvágja Észak-Carolinában. Johnston capitulatioja, 40,000 emberével legközelebb váratik. Ezzel a déliek összes hadserege megsemmisítve volna. Mobile öröge körül van fogva, — a menekvés lehetetlen. A „Newyork Times” szerint valószínű, hogy Jefferson Dawis, a fölkelők főnökeivel Mexiko felé futamodott. — Lincoln elnök ezen tudósításokra, az ujonczozást mindenütt megszüntette.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

Vastartalmu szörp vörös chinából.

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészek Párisban, rue de la Feuillade 7. sz.

Ez új gyógyszer, folyékony és kellemes alakban, két alkotórészből áll, a melyeket eddig felolvasztás nélkül nem lehetett vegyíteni, t. i. **vasból**, a vér eleméből, és **chinahéjből**, egy a legnevezetesebb gyógyszerből. E gyógyszert legjobb sikerrel használják mindazon esetekben, a hol az erők s a vér rendes állapotának visszaállítása van szó. Fialat leányok **sárga arcúszíne**, **gyomorhajók**, **étvágyhiány**, **megromlott emésztés**, **vér-vizkór**, **vérhány**, a **hölgyek rendetlenségei** sat. gyorsan meggyógyulnak vagy enyhülnek ezen, Franciaországban **egészség fenntartó**ul használt gyógyszerrel.

Kapható az osztrákbíródalom minden nevezetesebb gyógyszeráraitban.

Kolozsavárt: **WOLFF J.** gyógyszerárátban kapható.

XXI-dik évfolyam.

(138)

(1-1)

J e l e n t é s

a brassai közönséges nyugdíj-intézet igazgattatásáról és gyarapodásáról, az 1864-dik évben.

Az 1864-dik év megelőzőihez, hasonló örvedetes eredményekkel csatlakozik, a mik ezennel köz-, főként pedig a nyugdíjintézet tisztelt részvényes-tagjainak kötelességszerűen tudomásul adtnak.

Az 1864-dik évben 342 új tag állott be, összesen 3073 részszertint-nyugdíj biztosítással, a mi mindenesetre kedvező eredmény, a midőn 21 év alatt, középszámitással egy évre csak 2218^{2/21} részszertint beállítás esik.

Az új beállítások közül jut 1513 részszertint biztosítás, a 0-tól 9-ig évig tartó életkorra; — 609 a 10-től 19-évig; — 337 a 20-tól 29-évig; — 349 a 30-tól 39-évig; — 172 a 40-től 49-évig; — 52 az 50-től 59-évig tartókra, s csak 41 a 60-on felüli korra. És így a legszámosabb tagokat, ez alkalommal is, ismét a gondoskodó szülők szeretet szolgáltatja az intézetnek, még pedig 51 egy éven aluli gyermekeket 404 részszertint részvényével.

Nem szerint, a férfi, 1233 és a nő, 1840 részszertint részvényével van képviselve.

Egészbe véve, 1844-től bezárólag 1864-ig, és így 21 év alatt 5739 tag lépett be, 46,579 részszertint biztosítással, s ezek közül, az irt időköz alatt, részint elhalt, részint illetékfizetéssel felhagyott 8629 részszertint biztosítás. És így az 1864-dik év december havá 31-kén a megmaradt részvényesek száma tett 37,950 részszertint, a kik közül nyugdíj-vonásban részesülő volt 5,802 részszertint.

A 37,950 részszertint biztosítás, az 1864-dik év végén, a következő életkorok között oszlott meg. A 0-tól 9-évig levő életkorra esett 11,068; — a 10-től 19-évig tartóra 9766; — a 20-tól 29-évig tartóra 6108; — a 30-tól 39-évig tartóra 4734; — a 40-től 49-évig tartóra 3,543; — az 50-től 59-évig tartóra 1478; — a 60-tól 69-évig tartóra 895; — a 70-től 79-évig tartóra 204; és a 80-dik s azon felüli évekre 87 részszertint.

Az 1863-dik évre fizetett 1864-ben 524 részvényes tagnak nyugdíjjal 4305 részszertint részvény után: 14,799 frt 27 kr.

S mindemellett az intézet vagyona, ez a közös tulajdona minden valóságos tagoknak, az 1864-dik év folytán, 458,628 frt. 37 krról, 501,569 frt 23 krra emelkedett.

Mindezen fennírt eredményekből látható, hogy intézetünk csendes és kimért pályán folytonosan előbb halad, s több-több méltánylásra talál, habár azon mesterkélt módokat, a melyek, hogy feltűnést okozzanak, máshol fel szoktak használni, megveti. Önzetlenség s valódi jótékony hatású míveltek, habár lassabban, de biztosan a célhoz, a legáltalánosabb részvéthez juttatnak.

Mintthogy immár a folyó év január havá 1-sőjével egy új belépési év kezdődött el, s új beállási nyilatkozatok, valamint a főintézet, ugy az ügynökségeknek készsége, s a már beállott tagok rendes évi illeték fizetése is elfogadtatnak: azok számára, kik előtt ezen intézet lényege még ismeretlen, szolgáljon némi tájékoztató a következők:

1.) Ezen intézet minden egyes tag befolyása és ellenőrködése alatt áll, a mennyiben senki sincesen elzárva attól, hogy az egész kezelést tetszése szerint megtekinthesse, a választmányi gyűléseken jelen lehessen, s célszerteknek tetsző indítványokat, vagy észrevételeket bocsásson köztanácskozás vagy határozás alá, s ezen tanácskozásban, ha legalább egy teljes nyugdíjas tag, szózatolhasson is. Egyáltalában a nyilvánosság elve egész teljességében van gyakorlatba véve.

2.) Ezen intézet nem követel tagjaitól betételi tőkéket, hanem csak 6 százalékos kamattal, tizenhét éven keresztül, azon tőkéknek, a melyek hasonló intézeteknél le szoktak fizettetni. A kik azonban a megkívántató összszeggel rendelkezni tudnak, azok mindenesetre helyesen teszik, ha 17 évi illetéküket egyszerre lefizetik, hogy minden ez iránti további gondtól mentek legyenek. Ez esetben a pénz az ő nevükre és javukra betételik kamatozólag a közönséges takarékpénztárba s a nyugdíj-intézet csak a meghatározott illetéket veszi fel évenként abból, míg a maradék, takarékpénztári kamatjával együtt az illető betevők, vagy esetleges örököseik vagyona marad.

Arra nézve, hogy mekkora mérvben kíván valaki részvényes lenni, a legnagyobb tér van engedve. Egy tízedrésze, évenkénti 1 frt 26 kr. osztr. ért. befizetéssel járó nyugdíjtól, mint legkisebb beállási illetéktől kezdve, akár mily magas tetszés szerinti olyan összszeggig be lehet állani, mely 1 frt 26 krral felosztható.

3.) A nyugdíj-intézethez békővő illetékekből 60% és az elhelyezett tőkék kamatjából 90% nyugdíj fizetésekre van rendeltetve; minden illeték fizetéseknek 30%-ka pedig a jelen és jövőbeli tagok javára, egy tartaléktőkét képez; ezen illetékek és kamatjövödelmek 10%-ka végre arra van szánva, hogy abból az intézetnek minden, bármilyen névvel nevezendő kiadásai fedeztessenek.

4.) A belépőknek 17 éven át rendszeren semmi osztalékot sem kapásuk, s a kihaltak illetékeinek, kamatukkal s kamatuk kamataival együtt az életben maradóakra szállásuk által, az intézetnek oly erői növekednek, hogy tagjainak, 17 év múlva, befizetett illetékeikhez képest oly tetemes, évről-évre növekedő osztalékot képes adni, a minél nagyobb bajosan volna valahol lehetséges, — kivéve, a hol **egynek** nyérő, **kilencoszáz kilenczven kilenczven** pedig tíres számok jutnak, főleg mintán itt nines oly **milliókra menő részvény-tőke, a mit kamatozóvá kell tenni**, s mely ez által a jövedelmet, a nyugdíj jogosultak nyilvános hátrányára, főlemészteni segítené. Intézetünknek épen ellenkezőleg az egész gyümölcsözőleg elhelyezett tőke **kizárólagos vagyona a tagok összszegének**, mely aztat jövedelmeivel együtt, évek folytán és mindenik egyes tag valószínű élettartalmához aránylag kell hogy használja.

5.) Ezen intézetnél nem csak néhány, kevés számú, hanem száz különböző korosztály létezik, melyek évenként mind a legközelebbi magasabb osztályba lépnek; s minthogy mindenik korosztály egy, a halálzási táblák alapján kidolgozott kulcs szerint részesedik, a tagoknak már csak ezen előléptetésénél fogva is évről-évre mindig nagyobb osztalékokat biztosítanak.

Az is lényeges előnyül szervezet, hogy ezen intézetnél a vagyon **tagosított köztulajdonát**, képezi minden osztályok- és társulatoknak, s nem szakadtól részekre egyes osztályok és évtársulatok javadalmozása által, a miből ismét az következik, hogy minden előforduló haszon a társulatnak egészben véve válik nyeresémmé, a miben egyedül az **életkor és illetéknagyság határozzák meg az arányt**, egyes évtársulatok és osztályok pedig nem részesülnek mások feletti kedvezésben.

6.) Abban, hogy itt nem előre számmal pontosan meghatározott, hanem csak olyan nyugdíjak adtnak, milyenek az évenkénti számadások bezárása után, a nyugdíj-várók, az az olyan tagok hátránya nélkül, a kik még nem nyugdíj-képesek, méltányosan lehetségesek, erős biztosíték van az intézet ingatlan fennmaradására nézve. Egyébiránt azon nyugdíjak, a miket ezen intézet oszt, azon összegekhez mérve, a melyek által azok megszerezhetnek, a legnagyobbak, miket egy ily intézettel józanon követelni és várni lehet.

Megjegyzendő itt, hogy az olyan személyek, kik 48-dik élet-évüket meghatadják, szabály szerint azon kedvezményben részesülnek, miképp a nyugdíj vonatásra nem kell 17 egész esztendeig várakozniok, hanem bizonyos éveket, utólagos fizetés mellett összevonhatnak; sőt a 64 éves s azon fölül egyének, mind a 17 évi illetéket egyszerre lefizethetik, és egy év lefolyta után már nyugdíjvonásba léphetnek, csak hogy a várakozási évek összevonásából, miként az méltányos is, a nyugdíj-osztalék szűkebbre szabása következik.

7.) Az intézet csak ármai biztosítékokra adja ki tőkéit, s a felügyeletet maga a társulat egészen, egyik közgyűléstől a másikig választott, díjtalan választmányi elnöke, valamint saját egyes tagjai által gyakorolja.

8.) A tagok az által, hogy a 17 éven általi illeték-fizetés képezi az intézet fő jövedelem forrását, lehetőleg biztosítva vannak minden zavarok ellen, a melyek bizonyos, semmi előrelátás által el nem bízható időviszonyok által bekövetkezhethetnek, ha a nyugdíjak forrásaiul egyedül csak összehalmozott jövedelmező tőkék szolgálnának, miknek csönkulás nélküli fennmaradásuk különben is mindig kétes marad, mintán csak rendes viszonyok közt lehet reájok biztosan számítani.

Ezen rövid vázlat elegendő fogalmat adhat intézetünk lényegéről. — A ki azonban ezen tárgyról bővebb ismeretét kíván szerezní, az az erre vonatkozó nyomtatványokat, mind az igazgatósági irodában, Brassóban a lópiacozon 33 szám alatt, mind pedig az intézet külső ügynökeinek feltalálhatja. Oly helyekről, hol még jelenleg ügynökség nem létezik, alulírt igazgatóság örömmel kész, az e végett hozzá, vagy a főügynökségekhez teendő folyamodásokra, hiteles házak és személyek ily nemű ajánlkozásait, a meghatározandó feltételek mellett, illő figyelembe venni.

Brassó, márcz. 20-kán, 1865.

A brassai közönséges nyugdíj-intézet
IGAZGATÓSÁGA.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

PÉNZÁLLÁSI-KIMUTATÁSA

a brassai közönséges nyugdíj-intézetnek, az 1864-dik évi december 31-diki zárszámla szerint.

Az 1863-dik év december havá 31-kén állott az intézet vagyona egy érinthetetlen törzs tőkéből, mely tett és egy nyugdíjakra fordítható tőkéből

Az 1864-dik év folytán szaporodott ez, még pedig: Utánfizetési illetékek czíme alatt, a korábbi 1848-tól bezárólag 1863-ig történt beállítások után, a főkönyv 36-dik lapja szerint 36,892 frt 80 kr. Az 1864-dik évi új beállítások czíme alatt 3,871 " 98 " Kor-utánpótlások czíme alatt 1,317 " 96 "

Összesen, a főkönyv 36 lapja sz. 42,082 " 74 " Ebből a szabályok 9-dik §-a szerint 30 százalék a törzs-tőkéhez jő, mi teszen 12624 82^{2/10} " és 60 százalék a nyugdíjakra fordítható tőkéhez, mely teszen 25243 64^{4/10} "

Az elhelyezett tőkékből jött be kamatul, a főkönyv 32-dik lapja szerint 23,960 frt 70 kr. és abból a szabályok 9-dik §-a szerint 90 százalék, az 1864-dik évre fizetett 1887 frt 74 kr. jövedelemadó levonása után, hasonlólag a nyugdíjak fedezésére fordítható tőkéhez adattott, a főkönyv 13-dik lapja szerint, mi teszen 19865 66^{4/10} " Összesen 140783 41^{8/10} " 375585 8^{2/10} "

Ebből kiadott: 524 nyugdíjasnak 1863-dik évi nyugdíjjal, a főkönyv 13-dik lapja szerint 14799 27

Miszerint áll az intézet vagyona decz. 31-kén 1864-ben: a) egy érinthetetlen törzstőkéből, mi teszen 140783 41^{8/10} " és b) egy nyugdíjakra fordítható tőkéből, mi teszen 360785 81^{2/10} " Vagy is összesen 501,569 frt 23 kr.

A mely vagyon a következőleg mutatattik ki: 1. Van az intézet birtokában, illő biztosságt magán kötelezésekben 475,085 frt 45 kr. 2. Van nemzeti-kölcsön kötelezvényekben 11,458 " — " 3. Van készpénzben, mint nyugdíj fizetésekre szánt pénztári maradék 15,025 " 78 " Összesen, mint fenneb 501,569 " 23 "

Azaz: ötszáz egyezer ötszáz hatvan kilencz forint, huszonhárom kraj-ozárja osztr. ért.

Vége a fennebbi összszegen kívül, több tag, következők évi illetékei lefizetése végett, a tőkekönyv 148-dik lapja szerint, az igazgatóságnál **13326 frt 91 krt** o. é. tett le, s mindenik letéteményezőnek illetén tulajdona, saját javára, az itteni közönséges takarékpénztárba helyeztetett el jövedelmezőleg, a miről ugyan annyi, az illetők nevére szóló takarékpénztári könyvecske van az intézet igazgatósága kezénél. — Brassó, január 31-kén, 1865-ben.

A brassai közönséges nyugdíj-intézet igazgatósága.

Lange Péter s. k.
főgondnok.Kinn János s. k.
gondnok.Miesz J. K. s. k.
igazgató.

Megvizsgáltatott és helyesnek találtatott Brassóban, márczius 7-kén 1865-ben.

Fabricius Fr. választmányi elnök. Jekelius Károly, vizsgáló. Lurez F. É. tanár. Trauschenfels Ferencz, országos-ügyvéd. Molnár János, ev. ref. pap.

Á t t e k i n t é s e

a brassai közönséges nyugdíj-intézet eredményeinek, a mint azok az intézet kezdete óta, azaz az 1844-dik évtől fogva, az 1864-dik év végéig előfordultak:

A r é s z v é n y e s e k				Ezen nyugdíj-intézet tőkéinek állása				Ezen kívüli nyugdíjakra már kifizetett			
Beállási éve	Eredeti száma	Életben maradtak	Elhaltak	1 Törzs-tőke	2 Nyugdíjakra fordítható tőke	Összes tőke a befizetett kamatokkal együtt					
				frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1844	140	111	29	928	75	1857	49	2786	24	—	—
1845	281	215	66	2041	20	4171	40	6212	60	—	—
1846	236	178	58	2289	92	4536	49	6826	41	249	90
1847	304	246	58	3217	92	4900	29	8118	21	1276	80
1848	52	43	9	2501	58	4145	—	6646	58	1550	85
1849	149	131	18	2883	76	5845	52	8729	28	1716	75
1850	194	168	26	3531	66	7822	54	11354	20	1780	8
1851	151	130	21	3926	67	9252	98	13179	65	1569	19
1852	195	173	22	4527	69	10805	81	15333	50	1495	39
1853	260	230	30	5222	45	12514	41	17736	86	1704	62
1854	254	231	23	5574	37	13710	48	19284	85	1996	61
1855	294	270	24	5985	24	15118	54	21103	78	1956	69
1856	430	400	30	7542	63	19127	55	26670	18	2163	—
1857	433	406	27	8865	99	23352	5	32218	4	2156	25
1858	440	414	26	10092	99 ^{5/10}	26028	24 ^{5/10}	36121	24	2646	30
1859	344	325	19	10751	45	30114	6	40865	51	2572	80
1860	279	261	18	11785	22 ^{5/10}	32741	41 ^{5/10}	44526	64	3161	70
1861	333	313	20	12054	4 ^{5/10}	34037	87	46091	91 ^{2/10}	3648	64
1862	343	333	10	12214	69 ^{5/10}	37197	31 ^{6/10}	49412	— ^{8/10}	7156	41
1863	285	274	11	12220	36 ^{2/10}	33190	31 ^{5/10}	45410	68	11499	47
1864	342	342	—	12624	82 ^{2/10}	30316	3 ^{5/10}	42940	86	14799	27
	5739	5194	545	140783	41 ^{8/10}	360785	81 ^{2/10}	501569	23	65100	72

K ü l s ő ü g y n ö k ö k.

Alvinczen: Istvánffy János ur.	Kecskeméten: Reiner Adolf ur.	Szász-Régenben: Alezner József ur.
Apáthozon: Duna-Bácskában, Bártl Józ. ur.	Kolozsvárt: Schell Mihály ur.	Szászvároson: Leonhád Frigyes József ur.
Bécsben, főügynök: Preidel Frigyes ur.	Kölsimon: Nagelschmidt Agoston ur.	Szász-Ugrán: Schmidt Frigyes ur.
Beszterczen: Láni Ede ur.	Königgrätz: Csehországban, Riedl A. R. ur.	Szeged: Misselbacher Károly Frigyes ur.
Bikfalván: Bőjte József ur.	Krákában: Köllmer Károly ur.	Sepsi-Feldobolyon: Bartha András ur.
Bilinben: Csehországban, Lazarsfeld Simon ur.	Kraibach: Foris Márton ur.	Sepsi-Szentgyörgyön: Roll Károly ur.
Borgó-Frindon: Tischler Antal ur.	Laibachon: Zunder Gergely ur.	Sibergen: Garád, Lebnak, Szász-Tyukos, Kober, és Weiskirchler együtt Schäser Pál ur.
Botfalván: Horváth Péter ur.	Lembergben: Horn A. ur.	Sopronban: főügynök Zügn J. G. ur.
Brüxén: Csehországban, Hippmann W. Gyula ur.	Magyaroson: Galter György ur.	Selmecen: Magyarországon, Wozniakowszky Ferdinand ur.
Buda-Pesten: főügynök, Steinacker Samuel ur.	Mármaros-Szigetben: Jekeli József ur.	Szebenben: Zütner J. és Mathias urak.
Bukarestben: Frank András Ede ur.	Máros-Ujvárt: Grün Izrael ur.	Szegeden: Magyarországon, Policzar Salamon ur.
Csernátalon: Binder Lajos ur.	M.-Vásárhelyt: Wittich József ur.	Szerethen: Bukovinában, Quirsfeld Ede ur.
Csernoviczon: Bukovinában, Soczevan János ur.	Medgyesen: Wachsmann Károly ur.	Székelly-Udvahelyt: Beczasi Manó ur.
Debreczenben: Szepessi Antal ur.	Mező-Berényen: Kirner Ede ur.	Szent-Agothán, Százhalom-, Jakohsdorf, Magarei, Morgonda-, Rozsouda-, Ujváros-, Schönbörg-, Waadt- és Vessződel együtt, Maurer György ur.
Décsen: Márkovics István ur.	Migliczen: Morvában, Docopil Károly ur.	Szentelen: Magyarországon, Weinmann Salamon ur.
Duppau: Csehországban, Tichy A. C. ur.	Nagy-Bányán: Schuster József ur.	Szilágy-Somlyón: ifjabb Lázár János ur.
Erzsébetvároson: Schmidt András ur.	Nagy-Enyeden: Krauss József Frigyes ur.	Toroczkón: Koronka Antal ur.
Eszéken: Tótországban, Kramer József ur.	Nagy-Dyden: Vajna Antal ur.	Tordán: Soltész János Albert ur.
Fehértaplompon: A Bánátnban, Feigel F. A. ur.	Nyiregyháza: Magyarországon, Meisels Vilmos ur.	Thurnu-Severin: Bömchesz János Károly ur.
Feketealmon: Ziegler Mihály ur.	Páncsován: Rauschman Károly és fiai urak.	Ujfalun: Képe János ur.
Fiumében: Depoli F. ur.	Pécsen: Rehak Gusztáv ur.	Vácson: Reiser Ferenc ur.
Fogarasban: Leutschaff Károly ur.	Plecsen: Schuller Károly ur.	Verebáton: Cloos János ur.
Fokán: Moldovában, Römer Fr. ur.	Pozsonban: Schauer József ur.	Verebáton: Stankay Ferenc ur.
Földváron: Alstáder János ur.	Prágában: főügynök Cseh-, Morva- és Szilágyországokban, Kürzner Gusztáv ur.	Vidombákon: Türk György ur.
Gyergyó-Szt.-Miklóson: Kristófi Antal ur.	Prázmáron: Gross Lőrincz ur.	Zalában: Zaláni Sára Zsigmond ur.
Gy.-Fejérvárt: Megay C. M. ur.	Radaczon: Bukovinában, Ranie Frigyes ur.	Zalathán: Doctor Gerbert Károly ur.
Halmágyon: Koszta József ur.	Rozsnyón: Römer Károly János ur.	Zaleszczykon: Gácsországban, Schildenfeldi Schiller Leó ur.
Hatzfelden: Telbisz János ur.	Saint-Gallen: Rheineck Cantonban, Schweizban, Lucz-Gottier Jakob Lőrincz ur.	Zentán: Magyarországon, Wolfinger Ad. ur.
Hermányon: Boltrész Mihály ur.	Sárányban: Krafft Károly ur.	
Höltövényen: Foith János ur.	Szamos-Ujváron: Placsintár Dávid ur.	
Ilyefalván: Sára László ur.	Szász-Erken: Kolozsmegyében, Molnár József ur.	
Jassyban: Stenner Gottlieb Agoston ur.	Szász-Kereszturon: Erked, Bene-, Sz.-Buda-, Sz.-Dálya-, Sz.-Kézd, Miklóstelke-, Mese- és Rádossal együtt, Schuster Mihály Adolf ur.	
Kassán: főügynök, Koller István ur.	Szász-Sebesen: Binder Frigyes ur.	
Kézd-Vásárhely: Csizsár Mihály ur.		
Késmárkon: Magyarországon, Szepőkő C. N. ur.		